

PREASSADIEÐUHUS ČAKČAT 2010/PRESSEMELDING HØST 2010, SÁMEGILLI OG PÅ NORSK, 08.09.10

Dovddus klassihkar dal maid sámegillii

Álggi ovttá divttain. Skotta Robert Burns čáli 1785 divttát *To a Mouse* (Sáhpánii). Dát diktá fas inspirerii John Steinbecka čállit romána *Of Mice and Men*, 1937. Romána heivehuvvui seamma jagi teáhterii. Ja dan rájes lea sihke girjjáš ja teáhterčálus jorgaluvvon váikko man olu gielaide, de dal lea dát boares klassihkar maid sámegillii gávdnamis.

Of Mice and Men šaddá *Sáhpánat ja olbmot*

Lea Beaivváš Sámi Našunálateáhter gii dal dahká dán klassihkkara sámegillii. Nils Isak Eira lea jorgalan ja dal de bessetge Beaivváža geahččit oahpásnuvot amerihkálaš 30-logu bargiidgielain, sámegillii! Bearjadaga golggotmánu 1. b. lea *Of Mice and Men* vuosttáš geardde lávddi alde, sámegillii, dahje *Sáhpánat ja olbmot*, mii lea dán čálloša sámi namma. *Of Mice and Men* lea oahpis čáluš eangalasiellaoahpus skuvllas. Ja dal rahppoge dát vejolašvuhta maid sámegiel oahpus.

Dáiddalaš jodihanjoavku

Bagadalli lea dánskalaš Kim Dambæk, gii dal lea vuosttáš geardde barggus Beaivvážis. Su searvvis lea dovddus sámi musihkar Roger Ludvigsen Guovdageainnus eret. Lávde- ja bivttashábmejeaddji lea Åse Hegrenes, okta dain eanemus dovddus ja čeahpimus lávdehábejeaddji Norggas, ja čuovgahábmejeaddji Torill Lund bargá beaivválaččat Rogaland Teateris Stavangeris.

Neavttárat

Ja de leat čájálmasa 7 neavttárat. Ingor Ántte Áilu Gaup:as lea čájálmasa losimus teakstarolla, go son neaktá ovttá dain guovtti váldokarakterá, George. Ja Lennie, gii lea dát nubbi váldokarakterá, lea Georga binnáš bázahallan olmmái, ja dan neaktá Egil Keskitalo. Nils-Henrik Buljos lea golbma rolla, son neaktá Hoavdda (Sjefen), Curley ja Crooks. Svein Birger Olsen neaktá Candy, Gøran Østerbøl lea Slim, Toivo Lukkari lea Carlson, ja čájálmasa áidna nisu Ingá Márjá Sarre lea Curley eamit, Mae.

Sámi čájálmas maid dárogillii

Neavttárat nektet sámegillii. Muhto čájálmas lea tekstejuvvon dárogillii, juoga mii veahkeha eanas gehčiid ipmirdeames mii gullo lávddis. Dan botta go neavttárat vuosttáš geardde ovdanbuktet dan dovddus klassihkkara sámegillii, de sáhttet geahččit, nu mot filmmas, válljet seammás geahččat tekstema, mii lea oidnomis seammás.

Čájálmasa sisdoallu

Sáhpánat ja olbmot muitala eallinfámolaččat olbmuid čiekŋaleamos nieguid ja doaivagiid, vearrivuođa, čearddalaš vealaheami, ustitivuođa ja olbmuid geat ohcet bargguid ja buoret eallima.

Leat dáhpáhusaid birra eanandoallobirrasis gos dievddut leat guovddážiis, nu garra ja láđismeahttumis biras gos ii leat sadji dovdduide, ja mot ceavzit juohke beaivválaš dilis orru leamen deháleamos.

Dán birrásis oahpásnuvvot bargiguoktái **George ja Lennie** geat leaba golgolaččat ja eananbargit. Soai leaba ovttas leamaš buriid ja baháid čađa ja áiggi mielde maid sorjjasvuođa goabbat guoibmáseatte. George lea bearráigeahččan bázahallan Lennie mánnávuođa rájes juo. Lennie lea iežas ovttageardásašvuođas siivui, muhto son lea hui gievra ja go ballagoahtá, de ii nagot iežas daguid hálddašit. Son lihko litna áđaide nugo – sáhpániidda, kaniinnaide, vielpáide, litna liinniide ja nissonvuovttaide – mat dađibahábut sáhttet billahuvvat ja bávččagit su gievrras gieđaid gaskkas. George ovddasvástádus lea várjalit Lennie su iežas destruktiivalaš daguid vuostá, servvodaga vuostá ja su gievravuođa vuostá - mii šaddá su headjuvuohta – ja mii loahpas šaddá roassun...

John Steinbeck (1902-1968) šattai dovddusin dainna čállosiin 1937s. Son dramatiserii dakkaviđe romána ja čájálmas oaččuige kritihkkabálkkašumi New Yorkas manjit jagi. Son oačču maid litteratuvrra Nobel-bálkkašumi 1962.

Stor klassiker første gang på samisk

Det begynte med et dikt. Skotske Robert Burns skrev i 1785 diktet *To a Mouse*. Inspirert av dette diktet skrev amerikanske John Steinbeck romanen *Of Mice and Men* i 1937. Romanen ble samme år dramatisert til teater. Og etter uttallige oversettelser til ulike språk opp igjennom tiden, og bl.a. til norske *Om mus og menn*, så framstår denne nå for første gang på samisk.

Of Mice and Men blir *Sáhpánat ja olbmot*

Og det er Beaivváš, det samiske nasjonalteateret, som nå for første gang gjør denne klassikeren tilgjengelig på samisk. Ved hjelp av oversetter Nils Isak Eira vil Beaivváš publikummet nå bli kjent med amerikansk 30-talls arbeiderslang, på samisk! Fredag 1. oktober er den magiske datoen for den samiske teaterversjonen av *Of Mice and Men*, eller som den nå heter på samisk, *Sáhpánat ja olbmot*. *Of Mice and Men* er for øvrig et fast innslag i engelskundervisningen på skolen. Nå altså også tilgjengelig på samisk.

Det kunstneriske lederteamet

Instruktør er danske frilanseinstruktør Kim Dambæk, første gang på oppdrag på Beaivváš. Og med seg på laget har han den kjente samiske musikeren Roger Ludvigsen fra Kautokeino. Scenograf og kostymedesigner er Åse Hegrenes, en av Norges mest anerkjente scenografer, mens lysdesigner Torill Lund kommer fra Rogaland Teater i Stavanger

Skuespillerne

Og så har vi da de 7 skuespillerne i forestillingen. Ingor Ántte Áilu Gaup gjør forestillingens tyngste tekstrolle, nemlig en av de to hovedkarakterene, George. Og Lennie, som er den andre hovedpersonen, den noe tilbakestående vennen til George, spilles av Egil Keskitalo. Nils-Henrik Buljo gestalter 3 roller – Sjefen, Curley og Crooks. Svein Birger Olsen spiller Candy, Gøran Østerbøl er Slim, Toivo Lukkari er Carlson, mens forestillingens eneste kvinne Ingá Márvá Sarre spiller Curleys kone, også kalt Mae.

En samisk forestilling også på norsk

Det som kommer fra skuespillerne på scenen er på samisk. Men forestilling er teksten til norsk, noe som gjør den tilgjengelig for de aller fleste. Mens skuespillerne leverer denne berømte klassikeren på samisk for første gang fra scenen, så kan publikum, som i film, velge å også se på teksten, som går samtidig.

Om *Sáhpánat ja olbmot/Of Mice and Men/Om mus og menn*.

Dette er en livsbekreftende fortelling om menneskers innerste håp og drømmer. Om urettferdighet, klasseskille, vennskap og om mennesker på vandring i jakten på en jobb og et bedre liv.

Det hele foregår i et mannsdominert landarbeidermiljø, et hardt og kynisk miljø hvor det finnes liten plass for følelser, og kampen for å overleve synes å være det vesentligste. I kontrast til dette

avdekkes forholdet mellom to omstreifende landarbeidere, **George og Lennie**. De har holdt sammen i tykt og tynt, og en gjensidig avhengighet har vokst frem. George har tatt seg av den tilbakestående Lennie fra han var liten. Egentlig er han harmløs i sin naivitet, men når den fysisk sterke Lennie blir skremt, blir han helt uberegnelig. Han har en ulykksalig forkjærlighet til myke ting – mus, kaniner, hundvalper, bløte stoffer og kvinnehår – som dessverre lett kommer til skade i de kraftige nevene. Det er Georges oppgave å beskytte Lennie mot hans destruktive tendenser, mot samfunnet rundt dem og mot hans egen styrke – som blir hans svakhet – og som fører til en katastrofe til slutt...

John Steinbeck (1902-1968) fikk sitt store gjennombrudd med *Of Mice and Men* i 1937. Han dramatiserte straks romanen, og stykket fikk kritikerprisen i New York året etter. Han mottok Nobelprisen i litteratur i 1962.